

Raadsinformatiebrief

Zaaknummer: 26320-2024

Auteur	: Freek Compagne
Domein	: Concerncontrol
Team	:
E-mail	: Freek.Compagne@gemeentemaashorst.nl
Port.	: J.A. van der Pas/Wethouder van Lankvelt

Aan de leden van de gemeenteraad van Maashorst.

Onderwerp

Raadsinformatiebijeenkomst Migratie Opgaven

Kennisnemen van

De actuele informatie met betrekking tot de Migratieopgaven

Inleiding

Op dinsdag 9 april 2024 is er een raadsinformatieavond over de migratieopgaven van de gemeente Maashorst. We willen die avond benutten om samen met u de opgaven, de daarbij passende uitgangspunten, processen, dilemma's en mogelijke invullingen te verkennen. Op 9 april leggen we daarover een aantal vragen aan u voor. Het gaat daarbij nadrukkelijk niet om het innemen van standpunten maar om het gezamenlijk verkennen van, en een goede start te maken met, een participatief proces dat past bij de migratieopgaven waar we als gemeente mee te maken hebben.

Om het goede gesprek met elkaar te kunnen voeren, informeren we u met deze RIB. We onderscheiden drie groepen van migranten: Oekraïners, asielzoekers en statushouders. Per groep beschrijven we:

- de juridische context,
- de actuele situatie in de gemeente Maashorst,
- de opgave voor de toekomst en
- de keuzes die hiervoor gemaakt moeten worden, met de dilemma's die daarbij komen kijken.

Oekraïners

Juridische status

Op dit moment is voor de ontheemden uit Oekraïne nog sprake van de ‘De Richtlijn Tijdelijke Bescherming (2001/55 EG)’ van de Europese Unie. Hiermee hebben vluchtelingen uit Oekraïne een speciale status, met recht op onder meer gratis huisvesting en leefgeld. Deze wet wordt medio 2024 vervangen door de ‘Tijdelijke wet Oekraïne’.

De belangrijkste wijziging van deze wet is dat er meer mogelijkheden zijn voor aanpassing van het leefgeld en het vragen van een eigen bijdrage aan werkende Oekraïners. Dit brengt een extra administratieve last voor gemeenten met zich mee. Of, en zo ja hoe, deze gecompenseerd worden is nu niet duidelijk. De speciale status geldt ook voor de ontheemden die een tijdelijk verblijfrecht hadden in Oekraïne (zogenoemde derdelanders) toen de oorlog uitbrak en zich vóór 19 juli 2022 in Nederland in de basisregistratie hebben ingeschreven en aan wie al tijdelijke bescherming is verleend. Aangezien er geen derdelanders verblijven in de opvang in de gemeente Maashorst heeft dit geen consequenties voor onze opvang.

Actuele situatie en opgave voor de toekomst

Op 1 maart 2024 verblijven er 150 Oekraïners in 3 locaties in de gemeente Maashorst, te weten de Leeuweriksweg en de Nieuwe Markt in Uden, en het voormalige gemeentehuis in Schaijk. Hiervan is voor de locatie Leeuweriksweg (met huisvesting voor 90 Oekraïners) onduidelijk hoelang ze nog op deze locatie kunnen verblijven in verband met herontwikkeling van het gebied. De datum van een mogelijk einde van de opvang op deze locatie, en dus een verhuizing van de bewoners, is al enige keren opgeschoven. Voorop staat dat de voortgang van de ontwikkeling van het gebied niet vertraagd mag worden.

Voor de opgave voor Maashorst, zie onderstaande tabel:

	<i>Afgesproken verdeling 2023</i>	<i>Realisatie 2023 (per 31-12-2023)</i>	<i>Opgave o.b.v. 97.000 (01-02-2024)</i>	<i>Opgave o.b.v. 120.000 (01-01-2025)</i>
Oekraïne	312	187	318	393

Het verschil tussen de gerealiseerde 187 bedden (zie tabel) en een werkelijk verblijf van 150 mensen komt omdat er sprake is een zogenaamd ‘snijverlies’. Snijverlies ontstaat doordat kamers niet helemaal gevuld kunnen worden, omdat bijvoorbeeld een gezin van drie in een vierpersoonskamer verblijft en het niet wenselijk is om hier een vierde persoon bij te plaatsen.

Zoals de tabel laat zien is het verschil tussen het huidig gerealiseerde aantal en de opgave erg groot. Op dit moment zijn er 318 plekken (kolom 4 van de tabel) nodig in Maashorst terwijl de realisatie op 187 plekken zit. Bovendien wordt de opgave steeds groter. De huidige opvang voor Oekraïners in Nederland is voor 99% gevuld. De staatssecretaris verwacht landelijk nog een groei naar 120.000 benodigde plekken (kolom 5 van de tabel). Voor de gemeente Maashorst betekent het dat de opgave gaat groeien naar het realiseren van 393 bedden. Inclusief het vervangen van de 90 opvangplekken aan de Leeuweriksweg, moeten we dus nog zeker 330 plekken realiseren in 2024.

Oplossingsrichtingen en overwegingen

De afgelopen maanden is er een intensieve zoektocht geweest naar potentiële opvanglocaties om deze doelstelling te halen. Er is geïnventariseerd welke vastgoedlocaties de gemeente zelf nog heeft, welke potentiële particuliere vastgoedlocaties we kennen en of er zogenaamde Greenfields zijn waar iets mee gedaan kan worden. Greenfields zijn plekken waar nu geen bebouwing is, maar waar dat wel gerealiseerd zou kunnen worden. De geïnventariseerde locaties zijn vervolgens globaal gescreend aan de hand van een aantal criteria/uitgangspunten (ruimtelijk, veiligheid, ligging etc.).

Voor zover nu kan worden beoordeeld, geldt voor alle mogelijke oplossingen (woonopties) dat er sprake is van aanpassing van de bestemming volgens het bestemmingsplan. In meerdere gevallen is dat minimaal, dat is echter niet van invloed op de lengte van de ruimtelijke procedure. Ook bij relatief kleine wijzigingen moet de gehele procedure doorlopen worden. De stappen die hierbij gezet moeten worden zijn: een voortraject van schetsen, intaketafel, omgevingsdialog, tekenen/bestek en kostencalculatie met daarna een vergunningentraject en uitvoering (ver)bouw. Dit hele traject kost minimaal 10 tot 12 maanden van plan tot realisatie, als alles meezit. Zie het voorbeeld in het kader hieronder).

Voorbeeld formele ruimtelijke procedure

- 20 april 2024 College kiest locaties Oekraïne
- Schets naar intaketafel
- 15 mei 2024 Programma van Eisen af (2 weken)
- 15 juni 2024 tekening inrichting locaties (kamers, keukens etc.) (4 weken)
- 15 juni start traject omgevingsvergunning (8 + 6 weken)
 - > De raad heeft een bindend adviesrecht
- 1 oktober 2024 vergunning
- Keuze aannemer (kan eerder)

- Start bouw oktober 2024 (3 maanden)
- Realisatie december 2024
- Inhuizen februari 2025

Gemeente Maashorst |

Uitgangspunten

In de RIB van juli 2023 zijn de volgende uitgangspunten met u gedeeld over Oekraïne-opvang:

- We dragen zorg voor humane opvang.
- De opvang is gericht op zelfredzaamheid van de bewoners en maximale deelname aan de maatschappij.
- De mensen voelen zich veilig en welkom
- De opvang die wordt gerealiseerd, is geen kortdurende crisishulpverlening.
- In de opvang kunnen mensen recreëren, ontspannen en er wordt gezorgd dat er mogelijkheden zijn tot persoonlijke verzorging.
- Voor kinderen wordt scholing geregeld, daar waar mogelijk lokaal.
- Mensen in de opvang hebben toegang tot zorg (daar waar nodig en mogelijk).
- In de wijk(en) worden bewoners zoveel mogelijk betrokken bij de integratie van de bewoners.
- Er is goede afstemming met (externe) partners over de invulling en verzorging van de opvang.

Deze uitgangspunten zijn nog steeds van toepassing. Hier willen we dan ook op voortborduren. Er is bovendien sprake van voortschrijdend inzicht en er zijn een aantal keuzes bijgekomen:

- Er is een keuze te maken tussen grootte en hoeveelheid van locaties. Er kan gekozen worden tussen meerdere kleinere locaties, één of twee grote locaties, of een combinatie daarvan.
- Het is belangrijk en de wens van de gemeente om inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium mee te nemen bij het onderzoek naar alle reële locaties. Dit heeft als risico dat er onrust kan ontstaan op locaties die uiteindelijk niet gerealiseerd worden. Hoe gaan we hiermee om? Welke informatie delen we, en wanneer?

Er zijn meerdere overwegingen belangrijk in het maken van deze keuzes. Het overgrote deel van de ontheemden uit Oekraïne die in Maashorst verblijven, heeft werk. In de zoektocht naar nieuwe locaties wordt daarom nu gezocht naar kleinere eenheden met meer zelfredzaamheid. Doordat veel Oekraïners eigen vervoer hebben, kunnen locaties buiten de kernen ook in beeld komen. Kleinere locaties faciliteren zelfredzaamheid en integratiemogelijkheden meer dan grote locaties. Aan de andere kant wordt de taakstelling sneller behaald bij het realiseren van één of meer grote locaties.

Met betrekking tot het tweede dilemma. De wens is dat we inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium meenemen bij het onderzoek naar alle reële locaties. Het is belangrijk om goed te bepalen welke informatie we op welk moment delen, en met wie. Naast het belang van het tijdig informeren van uw raad, gelden ook de belangen van mogelijke eigenaren/ondernemers (die vaak niet snel openbaar willen maken dat ze met ons in gesprek zijn), en de wens om omwonenden en andere betrokkenen zo snel mogelijk te informeren.

Bekostiging

De opvang van ontheemden uit Oekraïne is een taak die het Rijk rechtstreeks, dus zonder tussenkomst van bijvoorbeeld een COA, bij gemeenten heeft neergelegd. Gemeenten krijgen een vast bedrag per opvangplek per nacht. Dat bedrag is in 2024 met 25% gekort ten opzichte van 2023. In 2023 was het voldoende voor het realiseren en exploiteren van de locaties. Voor 2024 is de verwachting dat we voor de reguliere exploitatie binnen het beschikbare Rijksbudget kunnen blijven. Dit vraagt echter wel een aantal optimalisaties in de kosten. Echter, voor de nieuw te ontwikkelen locaties hebben we de restantbedragen van vorige jaren nodig. Een en ander komt bij de vaststelling van de jaarrekening 2023 terug.

Asielopvang

Juridische status

Asielzoekers worden opgevangen door het COA op basis van de, 'Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers'. Sinds kort zijn gemeenten op basis van de Spreidingswet verplicht een vast aantal plekken voor asielopvang te realiseren. In de asielopvang kunnen vreemdelingen met en zonder verblijfsstatus opgevangen worden, waaronder zogenoemde amv's – alleenreizende minderjarige vreemdelingen. Vreemdelingen met een verblijfsstatus (ook wel statushouders of vergunninghouders genoemd) hebben recht op een woning in een gemeente in Nederland. Hiervoor geldt een ander juridisch kader. Daarover later meer.

Actuele situatie

Momenteel verblijven er maximaal 300 asielzoekers in de noodopvang op de locatie Van der Valk. Er is sprake van een in- en uitstroom van mensen, dus de aantallen wisselen regelmatig. Er verblijven veel asielzoekers in gezinsverband die een grote kans hebben op een verblijfsstatus, en statushouders die toegewezen (gekoppeld) zijn aan de regio. Deze statushouders tellen nog niet mee voor de taakstelling in de gemeenten voor het huisvesten van statushouders, maar tellen wel in het kader van de spreidingswet. Overeengekomen is dat de noodopvang sluit per 1 oktober 2026. Daarna is een permanente opvanglocatie nodig.

Permanente opvang

Op basis van de Spreidingswet geldt voor de gemeente Maashorst een opgave van 341 inclusief 29 amv's. De staatssecretaris wil voor 1 juli 2025 van de gemeenten weten hoe ze hun taakstelling realiseren.

	<i>Oude opgave 2024</i>	<i>Nieuwe opgave</i>	<i>Waarvan AMV</i>	<i>Gerealiseerd</i>
Asiel	262	341	29	300

Oplossingsrichtingen en overwegingen

Er ligt een heel duidelijke afspraak dat de huidige locatie van de noodopvang het aantal asielzoekers de 300 niet mag overschrijden. Vanuit de Spreidingswet volgt dat Maashorst aan de taakstelling van 341 plekken moet voldoen vanaf uiterlijk medio 2025. Dus we moeten een oplossing van 41 opvangplekken vinden. Tot en met september 2026 is het van der Valk hotel open voor asielzoekers, vanaf dan moeten er dus plekken gerealiseerd zijn voor 300 mensen. Zie hieronder een voorbeeld van een planning om dit te realiseren.

Mijlpalenplanning permanente locatie Asielopvang

Onderstaande planning is indicatief:

• Starten met de uitgangspunten	april/mei 2024
• Ruimtelijke verkenning	Q2 en Q3 2024
• 2e ronde participatie keuzeproces locatie(s) en locatiekeuze	Q 4 2024
• Ruimtelijke procedure	Q 1, 2 en 3 2025
• Aanbesteding bouw	
• (Ver)bouw	Q4 2025, Q 1 en 2 2026

Er moeten, net als bij het Oekraïne-opvang-vraagstuk, meerdere keuzes gemaakt worden door het college.

- Er is een keuze te maken tussen grootte en hoeveelheid van locaties. Er kan gekozen worden tussen meerdere kleinere locaties, één of twee grote locaties, of een combinatie daarvan.
- Er is een keuze te maken over amv's, komen er aparte locaties voor amv's of worden zij gehuisvest in een asielopvanglocatie?
- Er is een keuze te maken over de spreiding over de kernen of een centrale plek.
- Er is een keuze te maken op de duur van de bestuursovereenkomsten die aangegaan worden met het COA: 5, 10 of 15 jaar?
- Er is een keuze te maken op het type gebouw: nieuw gebouw, bestaande bouw of units?
- Het is belangrijk en tevens de wens van de gemeente om inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium mee te nemen bij het onderzoek naar alle reële locaties, maar dit brengt ook een risico van onnodige onrust met zich mee. Hoe gaan we hier mee om? Welke informatie delen we, en wanneer?

Bij de eerste keuze over grootte en locaties zijn de volgende kanttekeningen te plaatsen. Het COA heeft voorkeur voor grote locaties omdat personele bezetting lastiger te regelen is voor meerdere kleine locaties. Voor het draagvlak in de gemeente kan kleinschalige locaties voordelen hebben. Amv's worden meestal ondergebracht in afzonderlijke kleine locaties.

Net als omschreven onder het kopje Oekraïne, brengt het communiceren over potentiële locaties dilemma's met zich mee. Een potentiële locatie delen in een openbare raadsbijeenkomst kan tot onrust leiden, omdat inwoners dan in de krant moeten lezen dat er mogelijk huisvesting voor asielzoekers in hun buurt komt.

Als we de buurt eerst informeren, dan is de kans groot dat dat leidt tot vragen van uw gemeenteraad. Dit leidt dus tot het dilemma over wat de juiste volgorde is, en welke informatie we op welk moment delen met welke doelgroep. Een bijkomend vraagstuk is wederom dat eigenaren van vastgoed (als we daar zaken mee doen) vaak niet willen dat vroegtijdig naar buiten komt dat zij met ons in gesprek zijn.

Bekostiging

De kosten voor asielopvang worden voor 100% betaald door de Rijksoverheid. Bij opvang boven de genoemde taakstelling, kunnen gemeenten naast reguliere vergoeding ook een bonus krijgen op basis van de Spreidingswet.

Statushouders

Juridisch

Asielzoekers die volgens de Vreemdelingenwet (artikelen 8, 20 en 28) de status van vergunninghouder krijgen, hebben recht op huisvesting (Huisvestingswet 2014, artikel 28) en een plicht tot inburgering (Wet inburgering 2021). Daarbij hebben ze dezelfde rechten en plichten als alle andere Nederlanders. Om hun start en inburgering in Nederland zo goed mogelijk te laten verlopen hebben ze ook recht op toegang tot integratieprogramma's en toegang tot werk.

Gemeenten moeten inburgeringsplichtige nieuwkomers begeleiden bij hun inburgering. De gemeente maakt een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie voor elke statushouder. Ieder half jaar wordt op basis van de Huisvestingswet een taakstelling van te huisvesten statushouders per gemeente vastgesteld. Het COA koppelt individuele statushouders aan gemeenten. De gemeente is vervolgens verplicht deze statushouders binnen 10 weken te huisvesten.

Gemeenten maken hiervoor zogenaamde prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties. In de gemeente Maashorst zijn dat Mooiland en Area. Het staat statushouders overigens vrij om zelf ook op zoek te gaan naar geschikte huisvesting.

Actuele situatie

Hieronder in de tabel staat aangegeven wat de taakstelling is voor gemeente Maashorst.

	<i>Taakstelling 2023-II</i>	<i>Realisatie 2023-II</i>	<i>Taakstelling 2024-I (inclusief achterstand)</i>
Statushouders	61	48	75 13 (achterstand 2023-II) plus 62 (nieuwe taakstelling 2024-I)

Deze cijfers zijn een soort dagkoersen en actuele situatie verandert frequent. Dit komt omdat er op regelmatige basis een statushouder gekoppeld wordt aan een woning. Inmiddels is de achterstand van de tweede helft van 2023 weggewerkt en moeten voor juli 2024 nog 60¹ gekoppelde vergunninghouders gehuisvest worden. Daarbij opgeteld komt een nog niet bekende taakstelling voor de tweede helft van 2024.

Oplossingsrichtingen en overwegingen

Mede als gevolg van de krapte op de woningmarkt en dan vooral het aantal betaalbare woningen, stropt het toewijzen van woningen. In de gemeente Maashorst wordt hard gewerkt aan de versnelling van de sociale woningbouw met daarbinnen extra inzet voor zogenaamde aandachtsgroepen. Toch is er op dit moment meer vraag dan aanbod. Dit vraagt om creatieve, flexibele en alternatieve invullingen van woonconcepten.

Ook hier is een dilemma te schetsen. Aan de ene kant is sociale woningbouw primair een zaak van woningcorporaties en kan gezegd worden dat gemeenten zich hier niet mee bezig moeten houden.

¹ Update per 21/03/2024

Aan de andere kant, door de krapte op de woningmarkt en de wettelijke plicht om statushouders te huisvesten, kan gesteld worden dat de gemeente actief moet zoeken/realiseren van woningen.

Bekostiging

Voor de inburgering van statushouders wordt de gemeente door de Rijksoverheid gecompenseerd. Het vinden en realiseren van woningen valt hier niet onder.

Vervolg

Op basis van de uitkomsten van de beeldvormende avond komen we voor de zomer bij uw raad met, een nota van uitgangspunten, een nader uitgewerkte planning en een strategisch communicatie en participatieplan. Zo mogelijk leggen we ook een eerste ruimtelijke verkenning aan u voor.

Uden, 3 april 2024

Burgemeester en wethouders van Maashorst
de secretaris, de burgemeester,

J.A.G.M. van Aaken

J.A. van der Pas